

Центр українсько-європейського наукового співробітництва
Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж»
Волинської обласної ради
Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих
імені Івана Зязюна НАПН України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Всеукраїнське науково-педагогічне
підвищення кваліфікації

**УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ
ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ
В УМОВАХ ВОЄННИХ РЕАЛІЙ**

10 травня – 21 червня 2022 року

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

УДК 006.015.5-047.64:001.891:378"364"(063)

У 67

Організаційний комітет:

Семенов Олена Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови і літератури, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка;

Фаст Ольга Леонідівна – кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради;

Вовк Мирослава Петрівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу змісту і технологій педагогічної освіти, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України;

Цюняк Оксана Петрівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки початкової освіти, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника;

Семеніхіна Олена Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри інформатики, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

У 67 **Управління** якістю науково-дослідницької діяльності у закладах вищої та фахової передвищої освіти в умовах воєнних реалій : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 10 травня – 21 червня 2022 року. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 312 с.

ISBN 978-617-554-007-7

У збірнику представлено матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації «Управління якістю науково-дослідницької діяльності у закладах вищої та фахової передвищої освіти в умовах воєнних реалій» (10 травня – 21 червня 2022 року).

УДК 006.015.5-047.64:001.891:378"364"(063)

ISBN 978-617-554-007-7

© Центр українсько-європейського наукового співробітництва, 2022

ЗМІСТ

Manifestation of the postponed life syndrome at students-athletes in the conditions of military realities Vabak S. V., Karnaukh T. V.	11
Напрями вдосконалення освітніх програм підготовки фахівців з обліку і оподаткування Бандура З. Л.	14
Мотив хаосу в поемі «Кинутий жереб ніколи не скасує випадку» Стефана Малларме Баняс В. В., Баняс Н. Ю.	17
Чи змінилась мотивація до навчання у студентів медиків за останні роки? Баранова І. В.	18
Науково-дослідницька діяльність студентів на кафедрі вищої математики та особливості її здійснення на перших курсах навчання в університеті Белова М. О., Мейш Ю. А.	21
Практика використання віртуальної дошки Padlet в освітньому процесі Білик О. М., Борисова А. О.	24
Розвиток дослідницьких умінь майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі вивчення курсу «Теорія і методика музичної освіти» Боднарук І. М.	28
Когнітивна неперервність у діяльності вченого Бойко-Бузиль Ю. Ю.	32
Формування науково-дослідного інтересу майбутніх вчителів музичного мистецтва у процесі музично-інструментальної підготовки Бойчук І. І.	35
Підготовка майбутніх педагогів до організації майстер-класів з художньо-конструктивної діяльності в умовах воєнних реалій Борин Г. В.	38
Роль креативності у вищій освіті Буга Н. Ю.	42
Застосування ділових ігор в дистанційному навчанні Буга О. І.	46

Правові засади наукової діяльності в Україні Васильєв С. В.	49
Сучасні праксеологічні засади викладання дисциплін правового спрямування Вереша Р. В.	51
Coordinated team work of teachers as a guarantee of quality educational process during wartime Vysochyna I. L., Kramarchuk V. V.	54
Вплив дистанційного навчання на розвиток мотивації до вивчення іноземних мов у студентів ВНЗ Віннікова Л. Ф.	56
Система оцінки якості науково-дослідної роботи в університетах Європи Волос Л. І.	59
Pedagogical technologies in professional training of the future physician Haborets O. A.	62
Цифрові технології – невід’ємний інструмент освітнього процесу Гаврутенко Л. А.	63
Методи та засоби навчання у закладах вищої освіти в умовах воєнного стану Галян О. В.	65
Особливості впровадження принципів стратегічного управління в закладах фахової передвищої освіти Гой Н. В.	67
Місце сталого розвитку в міжнародному нормативно-правовому регулюванні науково-дослідницької діяльності Голубєва В. О.	70
Мультидисциплінарний підхід до надання медичної допомоги як предмет наукового дослідження в соціальній медицині Горачук В. В.	75
Особливості розробки та використання політичної термінології в умовах війни Горло Н. В.	79
Науково-дослідницька діяльність українських ЗВО: виклики воєнного стану Даньків А. К.	83
Інноваційна складова розвитку закладів вищої освіти в Україні Джерелейко С. Д.	86

Академічна добросесність здобувачів освіти у процесі дистанційного навчання Дишко О. Л.	89
Деякі питання конкурентного правозастосування стосовно необхідності погодження з органами Антимонопольного комітету України проєктів рішень органів влади, органів місцевого самоврядування Дудик І. М.	91
Використання цифрових ресурсів для забезпечення світоглядно-пізнавальної підготовки майбутніх лікарів в умовах військового стану та пандемії COVID-19 Дюдіна І. О.	95
Семантичний підхід дослідження постмодерністичних творів Едуарда Ніконорова Дяків М. В.	97
Вибір методів мистецтвознавчих досліджень Дяків О. В.	99
Особливості організації дистанційного проблемного навчання магістрів ЗВО Дяченко А. В.	101
Формування інформаційно-комунікаційної компетентності молодших школярів у інклюзивному класі Звєкова В. К.	105
Жорсткість оцінювання знань студентів як основа виживання суспільства Ільченко О. В.	107
Нові способи організації і поширення інформації в освітньому просторі у кризових умовах Калашнікова Л. В.	111
Особливості реалізації багатофункціональних атріумів в середніх загальноосвітніх школах в рамках чинних будівельних норм Карнаухов М. В.	114
Навчальні практики з геології та геоморфології у Національному педагогічному університеті ім. М.П. Драгоманова в умовах воєнного стану Ковальчук М. С.	116

До питання нормативно-правового регулювання науково-дослідницької діяльності здобувачів вищої освіти Когут О. В.	120
---	------------

в системі післядипломної медичної освіти	
Корж О. М.	124
Засоби утримання уваги аудиторії при викладанні у вищих навчальних закладах в умовах воєнного часу	
Коржов Є. І.	127
Інституціоналізація громадянського суспільства в сучасній Україні: методологія, джерельна база та перспективи подальших досліджень	
Корнієвський О. А.	130
“Evidence-Based Medicine” for medical students Kyiv Medical University with active participation in teacher’s Facebook page “Individual-Psychological war of Ukraine against Russia”	
Korniienko O. V.	136
Фактори формування організаційної культури підприємства	
Куля І. Ф., Чернявська А. А.	140
Взаємозв’язок практичної підготовки студентів-юристів з їх науково-дослідною діяльністю	
Лагойда Т. В.	143
Традиції та інновації в системі навчання	
Лагутенко О. А.	146
Академічна мова як невід’ємна складова науково-дослідницької діяльності: методологічні аспекти	
Лебедєва Н. А.	148
Науково-дослідницькі компетентності викладача і особливості їх реалізації в сучасних умовах	
Лисенко Ю. В.	150
Вплив промов Володимира Зеленського на зовнішню та внутрішню громадськість України під час російської агресії	
Литвин А. В.	154
Науково-дослідницька діяльність курсантів, студентів і слухачів вищих навчальних закладів системи Міністерства внутрішніх справ України	
Литвиненко Я. В.	157
Особливості розвитку психомоторних здібностей у студентів-волейболістів	
Лільчицький О. В.	160
Організація науково-дослідної роботи здобувачів вищої медичної освіти в умовах дистанційного навчання	
Лунгол О. М.	163

ЗАСОБИ УТРИМАННЯ УВАГИ АУДИТОРІЇ ПРИ ВИКЛАДАННІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Коржов Є. І.

*доктор філософії, кандидат географічних наук,
старший викладач кафедри водних біоресурсів та аквакультури
Херсонський державний аграрно-економічний університет
м. Херсон, Україна*

Звичний інструментарій методів утримання уваги аудиторії, який використовує викладач під час проведення заняття, в умовах воєнного стану досить обмежений. У воєнний час проведення занять можливе лише у дистанційному режимі поза аудиторією використовуючи програми відео конференцій, що значно ускладнює задачу утримання уваги здобувачів на предметі заняття. Наприклад, застосування такого поширеного методу «наближення до слухачів», коли лектор під час лекції періодично заходить вглиб залу, в умовах дистанційного режиму освіти неможливий оскільки студенти фізично не знаходяться в аудиторії.

З огляду на існуючу проблематику, що виникла у нинішніх воєнних реаліях, з метою успішного донесення освітньої компоненти до здобувачів вищої освіти, викладач повинен адаптуватись до нових умов проведення занять, запорукою чого перш за все є пробудження інтересу, зацікавленості аудиторії у інформації, що викладається. З цією метою у статті нами проведено аналіз найбільш ефективних аспектів утримання уваги аудиторії при дистанційному режимі проведення освітнього процесу в умовах воєнного стану.

У педагогіці під терміном «увага» розуміється форма психічної діяльності людини, що виявляється в її спрямованості й зосередженості на певних об'єктах з одночасним абстрагуванням від інших [1]. Звідси витікають два основних психологічних критерії, яким повинні відповідати методи утримання уваги аудиторії для успішного їх застосування: зосередженість на предметі заняття (зацікавленість) та абстрагування від оточуючих реалій.

Враження про навчальну дисципліну у студентів формується, перш за все, на основі сприйняття особистісних якостей викладача, який її викладає. Навіть найбільш складні предмети успішно засвоюються студентами при доброму їх ставленні до викладача. Особистість викладача відіграє найбільшу роль у зацікавленості студентів, прагненні вивчати той чи інший предмет. Ставлення аудиторії до доповідача підсвідомо лишає враження і про інформацію, яку він

доносить до своїх слухачів. Через це вкрай важливим аспектом викладання є образ викладача, який формується у студентів.

Враження про викладача зазвичай формується у перші хвилини доповіді. Для успішного проведення заняття, він повинен у перші ж моменти справити правильне враження на аудиторію. Якщо викладач у перші хвилини знайомства зі студентами зміг налагодити контакт з аудиторією, то може і в подальшому розраховувати на дружній прийом та співпрацю з академічною групою. З цією метою використовують влучний жарт або яскравий (вражаючий, незвичний, неочікуваний) початок доповіді, тощо.

Саме у ці перші хвилини спілкування й відбувається абстрагування студентів від того, що оточувало їх до заняття і занурення, концентрація (переключення) уваги на тому, що буде відбуватись із ними на занятті у найближчий час.

На цьому етапі найбільшу роль відіграють зовнішній вигляд викладача, впевненість (моральна стійкість) та дружнє ставлення до слухачів. Образ викладача повинен викликати захоплення та повагу.

Зовнішній вигляд викладача має бути охайним, чистим, без надмірностей. Багато прикрас чи надмірно дорогий одяг підсвідомо видає внутрішню невпевненість у собі людини, через що у аудиторії може виникнути недовіра, не серйозне ставлення до лектора і інформації, яку він буде доповідати. У даному випадку перевагу над студентами слід доказувати високим рівнем знань та кваліфікацією, а не зухвалим зовнішнім виглядом. Зазначимо, що стежити за зовнішнім виглядом і манерами спілкування слід як за умов аудиторного викладання, так і при викладанні у дистанційному режимі. Впевненість та моральна стійкість – це моральні якості викладача, завдяки яким він утримує аудиторію, показує свою внутрішню силу, визиває захоплення у слухачів. Впевненість викладача та розмірене мовлення вселяють у студентів відчуття спокою, захищеності, контрольованості процесу. Впевненість – ознака професіоналізму викладача. Основою впевненості в процесі викладання є високий рівень знань викладача, різнобічність особистості, начитаність, висока кваліфікація, обізнаність у матеріалі, підготовка до кожного заняття.

Невід'ємною рисою образу викладача є дружнє відношення до усіх без виключення студентів академічної групи. На нашу думку, найбільш ефективним є спілкування викладача зі здобувачами вищої освіти з позиції допомоги кожному студенту в отриманні нових цікавих їм знань, відповідних компетентностей та отримання якомога вищого балу з дисципліни, яка вивчається. Однак, зазначимо, що усього цього студент повинен досягти лише шляхом плідної праці. Не дивлячись на дружнє спілкування про студентів не слід підлещуватись до них, проявляти фамільярність та намагатись задобрити аудиторію – це буде розцінено на

сам перед як слабкість, невпевненість та не піде на користь подальшому процесу викладання й отримання знань.

Створення правильного образу викладача є основою подальшої правильної (позитивної) зворотної реакції студентів на будь який матеріал, що викладатиметься.

На стадії викладення основного матеріалу, що є найбільш тривалою частиною заняття, для утримання уваги аудиторії рекомендовано використовувати різні прийоми та засоби для збільшення зосередженості студентів на ключових інформаційних моментах. Нижче наведемо деякі з тих, які успішно використовувались нами в процесі дистанційного викладання спеціальних дисциплін зі здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) освітнього рівня 2 та 3 року підготовки впродовж лютого-квітня 2022 р. Найбільш частим застосовувався прийом «питання до аудиторії». Сутність його в тім, що студенти не є пасивними слухачами, а через питання, що адресовані до них, залучені до загального процесу навчання. При цьому привернення уваги відмічалось навіть при відсутності відповіді з боку групи. Риторичні питання поставлені під час основної частини заняття також мали відгук у відновленні уваги студентів до лекційного матеріалу. Залучення студентів до загального процесу завдяки цьому прийому відбувалось навіть коли питання не відносилось до теми вивчення.

Ще одним прийомом, що також показав добрі результати, був «авансування елементів лекції». Сутність методу полягає в тому, що періодично, впродовж викладення матеріалу, викладач згадує певний цікавий факт і, у разі виникнення зацікавленості, каже: «це питання більш детально ми розглянемо пізніше (трохи згодом)». До цього ж методу можна віднести надання короткого плану заняття у якому найбільш цікаві для студентів питання розглядатимуться у другій половині та наприкінці запланованого часу.

Емоційність викладення лекційного матеріалу також можна вважати ефективним інструментом для підтримання уваги здобувачів освіти. Відверта захопленість власною справою та тією інформацією, яку викладач доводить до студентів завжди передається аудиторії та породжує у них зацікавленість.

Наведені у статті засоби утримання уваги аудиторії є прийнятними для застосування як в умовах аудиторного викладання, так і при дистанційному режимі надання освітніх послуг. Їх застосування має на меті збільшити зацікавленість студентів у вивченні обраної спеціальності, підвищити ефективність засвоєння нових знань та формувати освічену молодь і суспільство країни.

Література:

1. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб., доп. К. : Академвидав, 2007. 616 с.

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОГО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

**УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ
ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ
В УМОВАХ ВОЄННИХ РЕАЛІЙ**

10 травня – 21 червня 2022 року

Підписано до друку 23.06.2022. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 18,13. Тираж 100. Замовлення № 0722-101.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавничий дім «Гельветика»
65101, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефон +38 (048) 709 38 69, +38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 7623 від 22.06.2022 р.